

Dret civil I

Leonor Aguilar Ruiz
Francisco Capilla Roncero
César Hornero Méndez
Albert Lamarca i Marquès
Ana Latorre Armero
Francisco Oliva Blázquez
Manuel Rivera Fernández
Mònica Vilasau Solana

PID_00171503

Material docent de la UOC

Universitat Oberta
de Catalunya

www.uoc.edu

Leonor Aguilar Ruiz

Professora associada de Dret civil a la Universitat Pablo de Olavide.

Francisco Capilla Roncero

Catedràtic de Dret civil a la Universitat de Sevilla.

César Hornero Méndez

Professor associat de Dret civil a la Universitat Pablo de Olavide.

Albert Lamarca i Marquès

Professor titular de Dret civil a la Universitat Pompeu Fabra.

Ana Latorre Armero

Professora de Dret civil en la Facultat d'econòmiques i empresarials de la UB.

Francisco Oliva Blázquez

Professor titular de Dret civil a la Universitat de Sevilla.

Manuel Rivera Fernández

Professor titular de Dret civil a la Universitat de Sevilla.

Mònica Vilasau Solana

Professora de Dret civil Universitat Oberta de Catalunya.

La revisió d'aquest material docent ha estat coordinada per la professora: Elisabet Gratti Martínez (2011)

Quarta edició: febrer 2011

© Leonor Aguilar Ruiz, Francisco Capilla Roncero, César Hornero Méndez, Albert Lamarca i Marquès, Ana Latorre Armero, Francisco Oliva Blázquez, Manuel Rivera Fernández, Mònica Vilasau Solana

Tots els drets reservats

© d'aquesta edició, FUOC, 2011

Av. Tibidabo, 39-43, 08035 Barcelona

Disseny: Manel Andreu

Realització editorial: Eureka Media, SL

ISBN:

Dipòsit legal: B-44.557-2010

Cap part d'aquesta publicació, incloent-hi el disseny general i la coberta, no pot ser copiada, reproduïda, emmagatzemada o transmesa de cap manera ni per cap mitjà, tant si és elèctric com químic, mecànic, òptic, de gravació, de fotocòpia o per altres mètodes, sense l'autorització prèvia per escrit dels titulars del copyright.

Introducció

La convivència de l'ésser humà en societat requereix un conjunt de regles d'organització social, les **normes jurídiques**, que són generals, abstractes i el compliment de les quals es pot exigir coercitivament. El conjunt organitzat i sistemàtic de normes que hi ha en un moment i territori determinats es denomina **ordenament jurídic**, en el qual es poden identificar dos grans subconjunts de normes: el **dret públic** i el **dret privat**, en el si del qual s'incardina el **dret civil**.

En l'aproximació històrica al dret civil, que s'inicia a Roma, es destacarà el moviment de **codificació**, origen dels diferents codis civils. Pel que fa a Espanya, es veurà la coexistència del **dret civil comú**, recollit fonamentalment en el Codi civil promulgat el 1889, amb els **drets civils forals** o **especials**, aplicables només en determinats territoris, i s'assenyalaran les competències legislatives de les comunitats autònomes en matèria de dret civil, dins el marc de la Constitució de 1978.

Segons l'origen de les normes jurídiques, s'identificaran les **fonts del dret**, les principals manifestacions del qual són la **lleï**, el costum i els **principis generals del dret**.

La **persona** i les relacions que pot establir amb altres particulars són l'eix entorn del qual s'estructura el dret civil. És per això que es partirà de la base d'estudiar què és la persona en termes jurídics, a partir de quin moment es pot parlar de personalitat jurídica, i també quan s'extingeix, en relació amb la **capacitat jurídica** i la **capacitat d'obrar**, que seran el vehicle perquè la persona pugui actuar amb plena eficàcia en el trànsit jurídic i perquè els seus actes tinguin conseqüències rellevants per a ell mateix o per a tercers.

Veurem que, a més de la **persona física**, hi ha també la **persona jurídica**, organització a la qual el dret atribueix personalitat, per al compliment de determinats fins tutelats legalment.

La persona, física o jurídica, pot ser titular de drets i obligacions de contingut econòmic, i es diu llavors que és titular d'un **patrimoni**. Dins d'aquest s'analitzaran les categories jurídiques dels béns i coses i la seva classificació.

La persona, com a subjecte de drets, es relaciona amb altres subjectes per poder aconseguir un interès lícit i tutelat, fet que dóna lloc a la **relació jurídica**. En aquestes relacions, la persona pot ser titular de **drets subjectius** sobre un determinat objecte o matèria, sobre el qual tenen determinades possibilitats d'actuació, denominades **facultats**. Es farà especial èmfasi en la dinàmica dels drets subjectius: els processos d'adquisició, modificació i extinció d'aquests

drets. L'ordenament fixa uns límits a l'exercici dels drets subjectius i els condiciona a les exigències de la bona fe, al mateix temps que prohibeix l'**abús del dret**. També el temps és un factor delimitador de l'exercici dels drets, i en relació amb ell, s'estudiaran les figures de la **prescripció** i la **caducitat**.

Els particulars, per mitjà de l'**autonomia privada**, es poden dotar de regles jurídicament rellevants per configurar les seves relacions dins uns límits establerts pel dret. En relació amb les conseqüències jurídiques determinades per la decisió dels subjectes, es distingirà entre **fets, actes i negocis** jurídics. S'estudiarà el concepte de negoci jurídic, les seves classes i estructura, i s'analitzarà la formació i la declaració de la **voluntat** que dóna lloc al negoci, i també els vicis que pugui presentar. Veurem també que l'**eficàcia** del negoci pot quedar subjecta a condició o acabament, que el negoci és ineficaç en els casos d'**invalidesa i rescissió** i que la invalidesa comporta dues conseqüències jurídiques diferents: la **nul·litat** i l'**anul·labilitat** del negoci.

Finalment, estudiarem la figura de la **representació**, per mitjà de la qual una persona gestiona els interessos d'una altra davant de tercers, de manera que aquesta actuació produeix efectes en el patrimoni del representat. Veurem que hi ha dos tipus de representació: la **legal**, en la qual la legitimació del representant per a actuar l'atorga la llei, i la **voluntària**, que neix de la voluntat del representat que autoritza l'actuació del representant. En la representació voluntària, la legitimació al representant s'atorga mitjançant el **poder**, mitjançant el negoci de l'apoderament. L'exercici del poder de representació té també uns límits i, d'altra banda, el negoci representatiu es pot veure afectat per vicis de la voluntat i per la bona o mala fe del representant i del representat.

Objectius

Els objectius que assolirà l'estudiant amb aquesta assignatura es poden concretar en els següents:

1. Establir els conceptes de norma jurídica i ordenament jurídic.
2. Distingir les normes de dret públic i de dret privat.
3. Descriure l'evolució històrica i el contingut del dret civil.
4. Delimitar, en el dret civil espanyol, l'àmbit del dret civil comú i dels drets civils forals o especials.
5. Concretar quines són les fonts del dret i assenyalar els caràcters de la llei, el costum i els principis generals del dret.
6. Definir el concepte de persona i distingir entre persona física i persona jurídica.
7. Assenyalar quan comença i quan s'extingeix la personalitat jurídica.
8. Distingir entre capacitat jurídica i capacitat d'obrar.
9. Definir el concepte de patrimoni i les categories jurídiques de béns i coses, les seves característiques i classificació.
10. Descriure la relació jurídica i els seus elements.
11. Establir el concepte de dret subjectiu, la seva estructura, caràcters i dinàmica.
12. Explicar quins són els límits a l'exercici dels drets subjectius i estudiar què s'entén per *bona fe* i *abús del dret*.
13. Distingir entre prescripció i caducitat.
14. Delimitar l'àmbit de l'autonomia privada i distingir entre fets, actes i negocis jurídics.
15. Concretar els possibles vicis que puguin afectar el negoci jurídic i els elements que en puguin condicionar l'eficàcia.

- 16.** Distingir entre nul·litat i anul·labilitat.
- 17.** Conèixer què és la representació i diferenciar la legal de la voluntària.
- 18.** Conèixer les figures d'apoderament i poder, i assenyalar les formes d'actuació del representant.

Continguts

Mòdul didàctic 1

Introducció al dret civil. Disposicions preliminars

Albert Lamarca i Marquès

1. El dret civil en el marc de l'ordenament jurídic
2. Fonaments històrics del dret civil
3. El dret civil com a dret privat
4. El dret civil com a dret privat general
5. El dret civil com a dret comú
6. La persona com a element estructural del dret civil
7. El dret civil en el marc de l'estat constitucional
8. La codificació del dret civil català
9. Dret uniforme, integració europea i dret civil
10. Les disposicions preliminars

Mòdul didàctic 2

Dret de la persona

Leonor Aguilar Ruiz, Francisco Oliva Blázquez, Manuel Rivera Fernández, Mònica Vilasau Solana i Ana Latorre Armero

1. La persona
2. El començament de la personalitat
3. La identificació de la persona: el règim jurídic del nom
4. Extinció de la personalitat
5. Els estats civils
6. El registre civil
7. L'edat
8. Les restriccions a la capacitat: incapacitació judicial i prodigalitat
9. El domicili
10. La nacionalitat
11. El veïnatge civil
12. Les situacions d'absència
13. Drets de la personalitat
14. Drets de la personalitat en l'esfera física de la persona
15. Dret a l'honor, la intimitat i la pròpia imatge. La protecció enfront del tractament de dades de caràcter personal. La inviolabilitat del domicili. El secret de les comunicacions. Llibertat de residència i desplaçament
16. La persona jurídica

Mòdul didàctic 3

El patrimoni. Relació jurídica i el dret subjectiu

Francisco Oliva Blázquez

1. Introducció al patrimoni
2. Els elements patrimonials
3. La distinció de les coses en consideració a les seves qualitats

4. Les relacions entre les coses
5. Béns productius i béns no productius: els fruits
6. La relació jurídica. El dret subjectiu

Mòdul didàctic 4

Autonomia de la voluntat. El negoci jurídic i la representació

Francisco Capilla Roncero, Francisco Oliva Blázquez i Manuel Rivera
Fernández

1. L'autonomia privada. El negoci jurídic
2. La representació

Abreviatures

BGB Codi civil alemany.

CC Codi civil.

CCCat Llei 29/2002, de 30 de desembre. Primera llei del Codi civil de Catalunya.

CDCC Compilació de dret civil català (Llei 13/1984, de 13 de març).

CF Codi de família (Llei 9/1998, de 15 de juliol).

CISG Conveni de Viena sobre compravenda internacional de mercaderies.

CS Codi de successions a causa de mort en el dret civil de Catalunya (Llei 40/1991, de 30 de desembre).

DLCI Decret legislatiu 1/1993, de 9 de març, que aprova el text refós sobre comerç interior.

LA Llei 7/1997, de 18 de juliol, d'associacions.

LAO Llei 25/2001, de 25 de desembre, de l'accessió i l'ocupació.

LCF Llei 23/2001, de 31 de desembre, de cessió de finca o d'edificabilitat en canvi de construcció futura.

LDRG Llei 19/2002, de 5 de juliol, de drets reals de garantia.

LEC Llei 1/2000, de 7 de gener, d'enjudiciament civil.

LF Llei 50/2002, de 26 de desembre, de fundacions.

LCat Llei 5/2001, de 2 de maig, de fundacions de Catalunya.

LODA Llei orgànica 1/2002, de 22 de març, reguladora del dret d'associació.

LSSDA Llei 22/2001, de 31 de desembre, de regulació dels drets de superfície, de servei i d'adquisició voluntària o preferent.

LUEP Llei 10/1998, de 15 de juliol, d'unions estables de parelles.

LUUH Llei 13/2000, de 29 de novembre, reguladora els drets d'usdefruit, ús i habitació.

PECL Principis del dret europeu de contractes.

